

Михайлова О.С. Автономне навчання як засіб мотиваційного забезпечення формування іншомовної комунікативних компетентності майбутніх учителів іноземних мов / О.С. Михайлова, О.С. Гуманкова, Т.Ю. Григор'єва // Міжнародна науково-практична конференція "ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА ЯК НАУКИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ". – Влоцлавек, Республіка Польща, 2019. – С.39–42.

АВТОНОМНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Михайлова Оксана Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті Житомирського державного університету імені Івана Франка, місто Житомир, Україна

Гуманкова Ольга Сергіївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті Житомирського державного університету імені Івана Франка, місто Житомир, Україна

Григор'єва Тетяна Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови Житомирського державного університету імені Івана Франка, місто Житомир, Україна

Володіння іншомовною комунікативною компетентністю (ІКК) на рівні досвідченого користувача у термінах Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [1], є невід'ємною складовою професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

Відтак, пошук шляхів оптимізації розвитку ІКК майбутніх педагогів в умовах професійного навчання у вищому навчальному закладі освіти набуває особливої актуальності. Нагальною потребою має застосування форм, методів, технологій навчання, які дозволять активізувати студентів в навчальному процесі, створити стійку мотиваційну базу навчальної діяльності, забезпечити суб'єктивну позицію майбутніх фахівців у процесі засвоєння зокрема.

Ефективне оволодіння майбутніми педагогами ІКК безпосередньо зумовлене мотивацією, яка викликає цілеспрямовану активність у контексті засвоєння змісту іншомовної совіти. З точки зору психологів І.О.Зимньої, С.Л. Рубінштейна, мотивація є «запускним механізмом», який стосується ініціювання будь якої діяльності, в тому числі й в оволодінні іноземною мовою

задля професійних цілей [2, с. 198].

Мотиваційних фактор належить до одного з основних, які мають вплив на формування та розвиток ІКК майбутніх механізмів, а, отже, має бути обов'язково врахованим в процесі організації їх професійного іншомовного навчання. Проблема мотиваційного забезпечення навчальної діяльності студентів в цілому та іншомовної зокрема знаходилась у центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: Н.Д. Гальської, Н.І. Гез, М.В. Матюхіной, І.С. Миськів, Є.І. Пасова, О.Б. Тарнопольського, Р.К. Гарднера, І.Л. Десі, Р.В. Райена та інших.

Дослідник, акцентуючи провідну роль мотивації у вивченні іноземних мов, іншомовної навчальної діяльності, визначають широкий спектр зовнішніх та внутрішніх мотивів, які забезпечують ефективність навчання у зазначеній сфері.

Незважаючи на достатню теоретичну розробленість проблеми, практичні аспекти її вирішення потребують вдосконалення та узгодження із сучасними тенденціями розвитку та модернізації освітньої системи. З нашої точки зору, впровадження автономного навчання, яке орієнтоване на забезпечення умов для самостійного та свідомого опанування студентами змісту іншомовної освіти, формування необхідного рівня ІКК з урахуванням власних потреб та особистісних характеристик, дозволить підвищити ефективність професійного навчання в цілому на мотиваційних засадах, які актуалізують зовнішні та внутрішні групи мотивів, синхронізуючи їх вплив на особистісну активність студентів в освітньому просторі вищого навчального закладу.

Метою нашого дослідження є привернення уваги до автономного навчання, як потужного засобу мотиваційного забезпечення навчальної діяльності майбутніх педагогів в процесі формування їх ІКК.

Грунтуючись на дослідженнях науковців: Н.Ф. Бориско, Н.Ф. Коряковцевої, О.М. Солової, Л. Дікенсона, Х. Хомка суттєвими характеристиками автономного навчання визначаємо наступні: усвідомлення та ефективне управління студентами власною навчальною діяльністю; позиція активності, яка означає здатність ініціювати навчальну діяльність та приймати

на себе відповідальність за її результати, позиція конструктивної та креативної діяльності, яка передбачає конструювання власного шляху щодо вивчення іноземної мови; позиція рефлексивної самооцінки студентами розвитку своєї ІКК [3, с. 48].

Фактично, автономне навчання орієнтує майбутніх педагогів на усвідомлене та самостійне планування та організацію процесу розвитку власної ІКК шляхом вибору індивідуально значимих цілей, відбору навчальних стратегій та прийомів навчання у відповідності до власних особливостей (рівня іншомовного розвитку, загальних та спеціальних навчальних здібностей, навчальних та когнітивних типів).

Практика реалізації автономного навчання відбувається завдяки зверненню викладачів до різноманітних технологій, які створюють простір для самостійної роботи студентів, щодо оволодіння компонентним складом ІКК таких як: технологія проектного навчання, технологія аналізу проблемних ситуацій або кейс методу, технологія мовного портфоліо, технології дистанційного навчання тощо.

Крім того, ефективним способом реалізації автономного навчання на заняттях з практики вивчення основної (фахової) іноземної мови є систематичне залучення студентів до планування, організації та контролю виконання навчальних завдань в контексті формування складових ІКК, систематичний розвиток навчальних стратегій майбутніх учителів, серед яких чільне місце займає група метакогнітивних стратегій.

За визначенням Р. Оксфорд саме група метакогнітивних стратегій, яка пов'язана із цілепокладанням, плануванням, організацією та рефлексивною оцінкою результатів навчальної діяльності [5, с. 23] має знаходитись у центрі уваги викладача, та систематично розвиватись шляхом імплементації завдань відповідного спрямування у методичний контекст занять студентів.

Завданням викладача в процесі реалізації автономного навчання майбутніх учителів є ознайомлення студентів з стратегіям и навчання, надання можливості вибору навчальних завдань у процесі формування ІКК,

забезпечення варіативними засобами навчання, організація на вибір та вибір індивідуально-прийнятних стратегій та прийомів навчання з урахуванням особистих потреб та особливостей. Автономне навчання, в узагальненому вигляді, дозволяє сформувати здатність студентів до безперервного професійного розвитку в майбутньому, створити умови для суб'єктної активності студентів у процесі формування ІКК, зробити цей процес індивідуально значимим, спрямованим на самостійне конструювання та формування необхідного для професійної діяльності рівня зазначеної компетентності.

Відтворюючи зв'язок з визначенням мотиваційного потенціалу автономного навчання підкреслюємо той факт, що цей вид навчання дозволяє актуалізувати як зовнішню, так і внутрішню мотивацію навчальної діяльності студентів. Зовнішня мотивація, будучи пов'язаною із соціальними чинниками, актуалізується шляхом створення усвідомленої перспективи до самостійного вдосконалення ІКК в майбутньому з урахуванням варіативних соціальних умов та викликів з якими стикається сучасний вчитель за умови системних змін в освітній галузі, яка є фаховою.

Крім того, автономне навчання змінює стиль спілкування та відносини між викладачами та студентами, переводить їх у формат партнерства, співпраці. Викладач стає фасілітатором свідомого розвитку майбутніх педагогів у засвоєнні змісту іншомовної освіти. Ступінь керівництва діяльністю студентів стає мінімізованим, що, в повній мірі, відповідає їх віковим потребам, таким як: спрямованість на самореалізацію, самовиявлення, самостійність у прийнятті рішень.

Отже, автономне навчання є обґрунтованим фактором підвищення зовнішньої мотивації навчання майбутніх фахівців. Одночасно, автономне навчання виступає засобом внутрішньої мотивації навчальної діяльності майбутніх спеціалістів оскільки дозволяє активізувати їх власний навчальний досвід у вивченні іноземної мови, обрати індивідуальні цілі, щодо вдосконалення компонентного складу ІКК, спланувати та організувати

виконання навчальних завдань на основі свідомого вибору стратегій, прийомів, засобів навчання, які є індивідуально-прийнятними. Таким чином, створюється інструментальна мотивація іншомовного навчання, яка полягає в позитивному ставленні до форм та видів навчальної роботи [4, с. 66], які майбутні педагоги можуть обирати самостійно, зважаючи на власні навчальні преференції.

Підводячи підсумок зазначеного попередньо, відмічаємо, що автономне навчання є потужним засобом мотиваційного забезпечення формування ІКК майбутніх вчителів іноземних мов оскільки:

- дозволяє організувати навчання майбутніх педагогів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей;
- спрямувати навчання на розвиток тих компонентів ІКК, які є актуальними для кожного студента;
- максимально активізувати студентів як під час аудиторної роботи так і під час самостійної роботи в процесі формування ІКК та виконанні навчальних завдань відповідного спрямування.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. - К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Зимняя И.Я. Педагогическая психология. Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб. – М.: Издательская корпорация "Логос", 2000. – 384 с.
3. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс: пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е.Н.Соловова. – М.: АСТ: Астраль, 2008. – 272 с.
4. Oxford, Rebecca L. Language learning strategies^ what every Teacher should know. Heinle and Heinle Publishers. The University of Alabama 1989. – 320 p.